

W 1411 r. Brandenburg przeszła na własność rodu **Hohenzollernów**, a cztery lata później marcia uzyskała status elektoratu Świętego Cesarstwa Rzymskiego. Pomimo wielkich ambicji Hohenzollernów, Berlin aż do XVII w. pozostawał niewielkim i mało znaczącym ośrodkiem. Momentem zwrotnym był rok 1618, kiedy elektor Johann Sigismund odziedziczył nadbaltyckie księstwo **Prus** i przyłączył je do ziem należących do jego rodziny, tworząc nowe państwo o nazwie Brandenburgia-Prusy, które szybko rozrosło się w jedną z największych potęg militarnych w Europie. Noszące nazwę wytopionego plemienia zamieszkującego te tereny we wczesnym średniowieczu, Prusy leżały poza granicami Świętego Cesarstwa Rzymskiego i tym samym nie podlegały obowiązywającym w nim prawom. W 1701 r. elektor Fryderyk III koronował się na króla Prus (jako Fryderyk I), naruszając tym samym jedno z najważniejszych praw cesarskich, które zakazywało przy-

mowania korony królewskiej. Od tego czasu państwo Hohenzollernów, którego głównym ośrodkiem wciąż pozostawał Berlin, zaczęło mylnie nazywać Prusami. Prowadziło ono ekspansjonistyczną politykę terytorialną, sięgając ostatecznie aż po granicę francuską.

Kiedy w 1871 r. doszło do zjednoczenia Niemiec pod hegemonią Prus, Berlin był je-dynym kandydatem do objęcia roli **stolicy państwa**. W zamierzeniach Hitlera miasto miało stać się w przyszłości stolicą świata jako Germania. Zamiast tego, po zakończeniu **II wojny światowej** Berlin podzielono na **sektory** (brytyjski, amerykański, francuski i radziecki). Okupowany przez ZSRR wschodni sektor – obejmujący historyczne centrum – ustanowiono stolicą NRD, a większość miasta – tzw. Berlin Zachodni – stał się swobodną enklawą o niejasnym statusie (nigdy formalnie nie przyłączono go do RFN), zaslaną ogromnymi dotacjami z zewnątrz. Dawni mieszkańcy

stopniowo wyjeżdżali – ich miejsce zajmowa-ly imigranci (przede wszystkim z Turcji), młodzi mężczyźni uchylający się od służby wojskowej oraz poszukiwacze alternatywnego stylu życia. Od 1961 r. obie części miasta pozostawały oddzielone **murem**.

Po zburzeniu muru berlińskiego w 1989 r. potwierdzono status miasta jako stolicy Niemiec (oficjalnie nigdy go nie utraciło). Jednakże decyzja o przeniesieniu do Berlina **siedziby rządu** spotkała się z zdecydowanym sprzeciwem Bonn, w wyniku czego kilka kluczowych ministerstw oraz innych urzędów publicznych pozostaje tam do dziś. Chciano w ten sposób zapobiec temu, by Berlin – ośrodek o niechlubnej przeszłości – uzyskał zbyt silną pozycję w kraju. Z tego też powodu gruntowna przebudowa i rozwój miasta podlegają ścisłej kontroli. Władze nie chcą dopuścić do tego, by Berlin stał się niemieckim odpowiednikiem Londynu czy Paryża.

Jednym z niezamierzonych skutków powojennego podziału Berlina jest to, że stosunkowo późno uzyskał on status miasta-landu, podczas gdy pozostała część dawnej Marchii Brandenburskiej stanowi obecnie odrębny land RFN. Choć w przeszłości oczekiwano, że dojdzie do ostatecznego połączenia obu landów, obecnie uznaje się to za mało prawdopodobne. Stanowczo sprzeciwili się temu zresztą w referendum sami Brandenburcy. Z Berlinem nieznależnicie związane jest **Poczdam**, obecna stolica Brandenburgii. Niegdyś wspaniała wizytówka królestwa pruskiego, szczyt się wspaniałymi pałacami i parkami, znacznie okazałszy od berlińskich. W obrębie landu leżą także nadpłycone zbiornicze miasta, m.in. **Brandenburg**, 100 km na południowy wschód od Berlina rozciąga się odwiedziany przez tłumy turystów **Spreewald** – malowniczy obszar leśny nad Sprewą (Spree).

nym, przyciśniętym mieście, i stannanie zaplanowane, pewnie siebie centrum administracyjne wokół Unter den Linden.

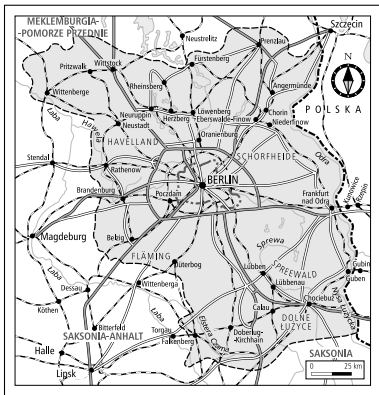
To drugie, polityczne i kulturalne serce stolicy germańskiego imperium stało się po II wojnie światowej sercem Berlina Wschodniego i NRD. Pierwsze szybko przystosowało się do roli minimum centrum samotnej enklawy, jaką stał się Berlin Zachodni. Kilkadziesiąt lat podziola doprowadziło do tego, że w zjednoczonym Berlinie nie mało wszystko jest podwójne, ale sytuacja symbolicznie zmienia na skutek procesu racjonalizacji.

Mimo że Berlin nigdy nie sływał z urody, może poszczycić się licznymi zabytkami, jak również wspaniałymi **muzeami** zaliczanymi do największych na świecie. Mnóstwo tu **barów** i **restauracji**, a oferta **nocnych rozrywek** oszokowała każdego przybysza. Miasto ma także bogate tradycje w dziedzinie **sztuk scenicznych**. Ponieważ Berlin obejmuje wielkie terytorium z licznymi parkami, lasami i jeziorami, jego dokładne zwiedzenie wymaga czasu i wysiłku.

PRZYJAZD I INFORMACJA

W mieście są trzy międzynarodowe lotniska [wszystkie #0180/5000186, www.berlin-airport.de]. Większość **samolotów** rejsowych i czarterowych przylatuje na **Tegel**. Autobusami #X9 i 109 (co 5–15 min) dojeżdża się stamtąd na **Bahnhof Zoologischer Garten** [w skrócie Bahnhof Zoo; dworzec Zoo], autokary linii JetExpress-Bus TXL kursują na Unter den Linden, #109 na Jakob-Kaiser-Platz, a #128 na Walter Scheiber Platz, gdzie można przesiąść się do metra (bilet autobusowy upoważnia do jazdy metrem). Drugie lotnisko lotniska, **Schönefeld**, tuż poza południowo-wschodnią granicą miasta, obsługuje głównie samoloty z Europy Wschodniej oraz Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Aby dostać się do centrum, należy autobusem #171 dojechać do stacji szybkiej kolei miejskiej (S-Bahn) Flughafen Schönefeld, a następnie linią #9 bezpośrednio do śródmieścia. Na **Tempelhof**, znacznie bliżej centrum (dojazd autobusem #119), lądują głównie samoloty linii krajowych. Tuż obok lotniska znajduje się stacja metra Platz der Luftbrücke.

Pociągi z Europy Zachodniej przyjeżdżają zazwyczaj na **Bahnhof Zoo** oraz **Ostbahnhof**. Niektóre zatrzymują się również na dworcu Wannsee lub Spandau. Na **Bahnhof Lichtenberg**, połączonym liniami z szybkiej kolejką miejskiej (S-Bahn)

BERLIN

Podział Berlina (1945) na strefy okupacyjne, pozornie arbitralny, pokrywał się z istniejącymi granicami administracyjnymi, a dwójsty charakter miasta nie stanowiłby najmniejszej wyjątkowej następstwa zimnej wojny. W wydany w okresie międzywojennym zbiorze opowiadań *Poznanie z Berlinem* Christopher Isherwood napisał: *Berlin ma dwa centra – zbiornik drogowych hoteli, barów, kin i sklepów wokół kościoła Pumięcej Cesarza Wilhelma, jądno świata, śniące jak sztuczny diament w zamiechu-*